

Geloven in het publieke domein

(Geloven met Petrus 4)

Preek over 1 Petrus 2:12 (ds. Jos Douma)

Leid te midden van de ongelovigen een goed leven, opdat zij die u nu voor misdadigers uitmaken, door uw goede daden tot inzicht komen en God eer bewijzen op de dag waarop hij komt rechtspreken.

Kent u Ron's bloemenkiosk? Een kleine twee jaar geleden maakte ik kennis met een van de verkoopsters van deze bloemenkiosk schuin tegenover de Fonteinkerk. Deze kiosk staat daar al een paar decennia. Ik vroeg haar of ze wel eens wat van onze kerk had gemerkt. Weet u wat ze als antwoord gaf? 'Ik heb er nooit last van gehad.' Dat was een onthullend antwoord...

En het brengt ons meteen in het centrum van wat Petrus zegt in vers 12. Daar gaat het aan de ene kant over 'ongelovigen die ons als christenen voor misdadigers uitmaken'. Nou, dat waren we als mensen van de Fonteinkerk dus in elk geval niet: misdadigers. 'Ik heb nooit last van jullie gehad'. En aan de andere kant heeft Petrus het over 'ongelovigen die tot inzicht komen en God eer bewijzen'. Deze bloemenverkoopster is in elk geval niet dankzij ons tot inzicht gekomen. Onze aanwezigheid als geloofsgemeenschap van de Fonteinkerk heeft bij haar niet geleid tot eerbewijs aan God.

Nu staat Ron's bloemenkiosk vanmorgen even model voor 'het publieke domein'. Daar waar het openbare leven zich afspeelt, waar mensen elkaar ontmoeten, waar ze samen werken en samen leven. En de centrale vraag vanmorgen is: 'Hoe staan wij in de samenleving? Geloven wij in de samenleving als de plek waar we geroepen zijn om het evangelie van Jezus Christus zichtbaar en ervaarbaar te maken?'

Om antwoorden te vinden gaan we in de leer bij Petrus.

--

We moeten dan eerst in vers 11 beginnen. Petrus spreekt zijn lezers aan met: 'Geliefde broeders en zusters'. Dat bepaalt dus de toonzetting: hij spreekt mensen aan die door God geliefd worden. 'Broeders en zusters, God houdt van jullie met een eeuwige liefde!' Dat staat voorop. En dat moet ook, want als we niet geliefd worden door God dan komt elke oproep vanuit de bijbel op ons af als iets wat we ook nog weer moeten doen. Dan is elke gebod in Gods Woord iets vermoeiends. Want we kunnen alleen als geliefde kinderen van God er iets van begrijpen en ervaren hoeveel vreugde het geeft om in gehoorzaamheid aan God te leven.

Maar er komt dan ook direct iets bij: 'Jullie zijn vreemdelingen! Jullie zijn ver van huis!' Christenen zijn mensen die zich niet thuis voelen op deze aarde, in deze wereld, omdat alles hier vaak zo vreemd is aan God.

En dan komt bij mij direct de vraag boven: 'Herkennen we dit nog wel?' Zijn christenen in Nederland eigenlijk nog wel vreemdelingen? Die vraagt dringt zich ook op nu we een regering hebben met een sterk christelijke kleur. We hebben een gereformeerde minister-president en er zijn ChristenUnie-ministers. En afgelopen woensdag was er, bij de Provinciale

Statenverkiezingen, weer een grote overwinning voor zowel de SP van Jan Marijnissen als ook voor de ChristenUnie van André Rouvoet.

En als ik dat laatste dan combineer met wat Petrus zegt: 'Jullie zijn vreemdelingen', dan denk ik dat er momenteel in ons land minstens iets paradoxaals aan de hand is. En dat vat ik even samen met deze vraag: 'Waar is de vreemdelingschap gebleven?' In een van onze Gezangen zingen we: 'Daar is de vreemdelingschap vergeten en wij, wij zijn in't vaderland!' Maar dan gaat het wel over de hemel en over de nieuwe aarde. Daar is de vreemdelingschap vergeten Daar zij we nu nog niet. Hoe moet ik deze dingen dan rijmen? Kan ik het wel echt als een zegen zien dat we een overwegend christelijk kabinet hebben? Want zo wordt er wel over gesproken: 'We mogen God danken dat dit mogelijk is!' Maar als Petrus ons als christenen vreemdelingen noemt, mensen in de marge, die hier niet thuis zijn, wat doen christenen dan in het centrum van de wereldse macht? Zit daar ook niet een enorm gevaar in?

Let op: ik geef geen antwoorden op dit moment! Ik wil vragen stellen. Waar is de vreemdelingschap gebleven? Lopen we niet het gevaar om als christenen steeds meer eenvormig te worden met deze samenleving? Worden we nog wel voor misdadigers uitgemaakt?

Want dat laatste is volgens Petrus dus een kenmerk van mensen die Jezus volgen temidden van een ongelovige wereld. En natuurlijk gebeurt dat nog wel eens. Burgers en politici die een andere opvatting hebben over thema's als abortus en euthanasie en het homohuwelijk willen nog wel eens zeer fel uithalen naar christenen. En dan geldt echt wel dat woord: dat christenen vanwege hun bijbelse overtuigingen voor misdadigers worden uitgemaakt. (Een heel erge misdaad is tegenwoordig bijvoorbeeld dat je 'betuttelt'.)

Als Petrus trouwens spreekt over die 'misdadigers' dan wordt daarmee bedoeld dat het in die tijd als misdadig werd gezien als je niet meer meedeed in het gangbare levenspatroon. In 1 Petrus 4:3-4 staat het zo: ' U hebt al genoeg tijd verspild aan allerlei zaken waarin de ongelovigen plezier hebben: losbandigheid, wellust, dronkenschap, bras- en slomppartijen en verwerpelijke afgodendienst. Zij vinden het vreemd dat u niet langer meedoet aan hun liederlijke uitspattingen en ze spreken daarom kwaad over u.' Ik geloof best dat het met die uitspattingen wel wat mee zal vallen, maar die verwerpelijke afgodendienst? Hoe snel worden ook christenen niet verleid om verwerpelijke afgodendienst te bedrijven met hun geld, hun bezittingen, hun drukke werk, hun maatschappelijke positie, hun huis en gezin, hun uiterlijk, hun studie, hun baan, hun vrijetijdsbesteding. Verwerpelijke afgodendienst (dat er iets is dat belangrijker is dan Christus) ligt overal op de loer.

- -

Ik heb vanmorgen - om naast het verhaal van nu ook een verhaal van toen te zetten - een stukje uit een brief meegenomen. Het is een brief die geschreven is in de tweede helft van de tweede eeuw na Christus. De auteur ervan is niet bekend, de ontvanger wel. Het is de 'Brief aan Diognetus.' Ik wil er een stukje uit voorlezen om nog wat meer beeld te krijgen van het leven van christenen in de eerste eeuwen als vreemdelingen tussen ongelovigen.

Terwijl ze wonen in Griekse en niet-Griekse steden (...) vertonen ze toch een wonderbaarlijke en algemeen erkende vreemde levenswijze. Ze wonen in hun eigen land, maar als vreemdelingen. Ze delen alles mee als burgers, maar hebben alles te lijden als vreemdelingen. Elk vreemd land is hun vaderland en elk land is hun vreemd. Ze vertoeven op aarde maar zijn thuis in de hemel. Ze gehoorzamen de vastgestelde wetten, maar in hun

eigen leven overtreffen ze de wetten. Ze houden van allen, maar ze worden door allen vervolgd.

Herkennen we dat? Lijken wij op de christenen uit de eerste eeuwen die vervolgd werden vanwege hun geloof? Ze vielen op door hun liefde en door hun levenswijze. Maar een bloemenverkoopster op het Frans Halsplein in Haarlem kan slechts zeggen: 'Ik heb nooit last van jullie gehad.'

Nu weet ik wel: er zijn ook heel veel mooie verhalen te vertellen over christenen en geloofsgemeenschappen die nadrukkelijk aanwezig zijn in onze samenleving en die opvallen omdat hun behulpzaamheid anders is: liefdevol, belangeloos, gericht op Gods eer. En ik geloof ook van harte dat christenen in de regering verschil kunnen maken zonder dat ze hun identiteit als vreemdelingen verliezen.

Maar om op nog een punt bij de actualiteit aan te sluiten: hoe moeten we denken over het dubbele paspoort? Dat thema is door Geert Wilders aan de orde gesteld. Laten we dat eens oppakken en op onszelf toepassen. Ik denk dat je de volgende vergelijking wel kunt maken. Als christenen in Nederland hebben twee paspoorten: een paspoort voor het koninkrijk der Nederlanden, als bewijs dat je deelt in de rechten en plichten van dat koninkrijk en van je loyaliteit aan dat koninkrijk; en een paspoort voor het koninkrijk van de hemel, waar Jezus Heer is, waarvan ons gedoopt zijn een teken is.

En nu zou ik niet graag vergeleken worden met Geert Wilders, maar het kan niet ontkend worden dat hij pittige thema's aan de orde weet te stellen in het publieke debat. Laat ik daarom vanmorgen vanuit de eerste brief van Petrus ook zo'n pittig thema aan de orde stellen: Kunnen we als christenen wel twee paspoorten hebben? Kan het gevolg daarvan niet heel gemakkelijk zijn dat niet meer herkenbaar is wat in de tweede eeuw nog wel herkenbaar was:

Ze vertoeven op aarde maar zijn thuis in de hemel.

Stel die vraag maar eens echt aan jezelf! Ben ik thuis in de hemel, hoewel ik op aarde verblijf? Is mijn loyaliteit onverdeeld gericht op het koninkrijk van Jezus Christus? Of ben ik niet alleen in de wereld maar ook van de wereld?

Als Jezus niet terugkomt voor het jaar 3900 (over 1800 jaar), zullen de christenen die dan leven het volgende over ons zeggen? 'Onze broers en zussen uit de 21^e eeuw, dat waren heel bijzondere mensen: *Ze vertoefden op aarde maar waren thuis in de hemel!*

- -

Intussen vertoeven we op aarde. Het is de plek waar God ons gezet heeft om iets van de hemel te laten zien waar we ons ten diepste nu al het meest thuis voelen. Hoe kunnen we dat doen? Petrus is daar helder over. 'Leid een goed leven!' 'Doe goede daden!' Het gaat dus over het goede leven. En nu vermoed ik dat we bij 'het goede leven' misschien in eerste instantie denken aan een leven van genieten, een bourgondisch leven, een leven dat niet beheerst wordt door jachtigheid en altijd maar bezig zijn maar waarin veel ruimte is voor rust en cultuur en natuur.

Misschien denkt een enkeling ook aan het Friesch Dagblad. Deze krant geeft ook een weekkrant uit met die titel: 'Het goede leven. Waakkrant voor doen, denken, geloven, genieten.'

Maar wat bedoelt de bijbel als het daar gaat over 'goed leven', over 'goede daden'? Daar wil ik drie dingen over zeggen.

1. Het bijbelse woordje 'goed' moeten we altijd in verband brengen met het jiddische woordje 'tof'. Goed is tof. (De baby die van de week geboren is bij Tom en Anneriek heeft een prachtige naam: Tobias! God is goed!) En tof dat klinkt wat uitbundiger. Daar zit vreugde in en verwondering ook. Tof, dat sprankelt, dat is dynamisch, dat is gaaf. Petrus zou vandaag dus kunnen zeggen: 'Leid een tof leven!' We moeten oppassen dat we 'goed leven' niet verwarren met 'keurig leven'. Keurig leven is dat je je netjes aan de regels en de afspraken houdt, dat je om zo te zeggen niet buiten de lijntjes kleurt maar er precies binnen blijft. Dat is altijd weer het gevaar van het moralisme: keurig netjes zijn. Maar dat is allemaal zo bleek en zo doods. Het sprankelt niet. Het is niet tof.
2. Goed leven moeten we ook verbinden met wat Petrus in zijn tweede brief schrijft. Daar noemt hij die acht deugden: 'Span daarom al uw krachten in om uw geloof te verrijken met deugdzaamheid, uw deugdzaamheid met kennis, uw kennis met zelfbeheersing, uw zelfbeheersing met volharding, uw volharding met vroomheid, uw vroomheid met liefde voor uw broeders en zusters, en uw liefde voor uw broeders en zusters met liefde voor allen.' Iemand gaf een mooie en tegelijk eenvoudige omschrijving van goed doen: 'Goed doen is zonder onderscheid alle mensen helpen!' Zo eenvoudig is het eigenlijk.
3. Ik denk dat Petrus, als hij het heeft over het goede leven, ook voortdurend Jezus voor zich ziet. Want als iemand een goed leven heeft geleid en goede daden heeft gedaan op aarde, dan is dat Jezus! Hij was er voor iedereen, zonder onderscheid. Hij was bewogen met mensen en bevlogen voor zijn Vader. Hij maakte mensen gezond en bevrijdde wie gebonden waren door de duivel. Hij bracht licht in donkere levens. In de toespraak die Petrus houdt nadat Cornelius gedoopt is, noemt Petrus Jezus zelfs een 'weldoener': 'U weet wat er in heel het Joodse land is gebeurd, hoe het begon in Galilea, hoe God, na de doop waartoe Johannes opriep, Jezus uit Nazaret met de heilige Geest heeft gezalfd en met kracht heeft bekleed. Hij trok als weldoener door het land en genas iedereen die in de macht van de duivel was, want God stond hem bij' (Handelingen 10:37-38). Als we echt willen weten wat een goed leven leiden betekent en wat het is om goede daden te doen, dan moeten we dus kijken naar Jezus en geloven dat hij nog steeds een weldoener is, ook door ons heen, want wij zijn de leden van zijn lichaam op aarde!

--

Petrus roept ons dus op om een goed leven te leiden. En dat temidden van de ongelovigen. Hoewel hij ons dus aan de ene kant vreemdelingen noemt (niet van deze wereld, maar thuis in de hemel) zegt hij aan de andere kant niet dat we uit de wereld weg moeten gaan. Temidden van de ongelovigen mogen we een goed leven leiden.

Ik neem u even mee naar de nieuwe Fonteinkerk. Want aan de voorkant van de kerk hangt al een heel aantal maanden een groot bord met daarop een tekst. 'Hier bouwt de Fonteinkerk aan zijn toekomst.' Daar klopt grammaticaal niets van. Het had moeten zijn, als het grammaticaal correct was geweest: 'Hier bouwt de Fonteinkerk aan háár toekomst.' Toch was het geen vergissing. Want we bouwen niet maar aan een gebouw. We investeren ook niet in onze eigen toekomst als kerk en als gemeente. We bouwen met het oog op Gods toekomst. Want hoe zegt Petrus het:

Leid te midden van de ongelovigen een goed leven, opdat de ongelovigen door uw goede daden tot inzicht komen en God eer bewijzen op de dag waarop hij komt rechtspreken.

De toekomst waar het op dat bord over gaat heeft alles te maken met de jongste dag, de dag waarop Jezus terugkomt. De dag waarop iedereen voor Gods rechterstoel zal staan. En dan zal deze vraag klinken: 'Heb je Christus gekend en heb je hem omhelsd als je Verlosser en Heer?' Want ons goede leven is geen doel op zich. Het gaat erom dat mensen tot inzicht komen. Dat is zoiets als: opeen breekt er een nieuwe begrip door; mensen gaan het begrijpen en zich erover verwonderen dat christenen een goed leven leiden en goede daden doen omdat God in hen aan het werk is! Onze goede daden zijn dankzij de Geest zo transparant dat ze het licht van God doorlaten en dat ze de verbondenheid met Jezus Christus onthullen. Eerst was er kritiek, of scepsis, of een laatlukkende houding; en dan komt er bewondering, verrassing, een volkomen nieuw inzicht: Jezus is aan het werk!

Want het gaat er uiteindelijk om dat God de eer krijgt. Niet alleen van hen die nu al zijn kinderen zijn, maar ook van hen die nu nog niet geloven. Op de dag van Jezus' terugkeer wil God ook graag de bloemenverkoopster hem de eer horen brengen, en iedere vrouw en iedere man (je collega, je kind, je vriend, je broer of zus, je buurman, de buren in Trompenburg) die nu nog los van Christus leeft. Gaat het ons aan het hart dat er nog zoveel mensen zijn die Jezus niet kennen? Dat is ook de waarde van het denken aan de wederkomst van Jezus. Daar gaan we misschien wel eens wat egoïstisch mee om: 'Ik hoop dat hij terugkomt omdat alle ellende dan voorbij is.' Maar we mogen er ook van schrikken: 'Hij komt terug, en dan zal hij recht spreken en er zijn nog zoveel mensen die hem niet kennen!'

'Hier bouwt de Fonteinkerk aan zijn toekomst.' Dat bord zal straks weer verdwijnen, als alles klaar is. En dan? Zijn toekomst, dat is: dat we erop gericht zijn dat op de dag dat Jezus terugkomt zoveel mogelijk mensen God de eer geven. En dat betekent dus een echte aansporing om missionair te zijn. Ik heb het al vaker gezegd maar ik zeg het nog een keer: dat is geen optie (een hobby van enkele niet erg realistisch denkende hobbyisten) maar een opdracht, namelijk van Jezus Christus. Dit zegt hij erover, en Petrus was erbij toen Jezus het zei, daar op de berg, die indrukwekkende toespraak van Jezus, en laten we ernaar luisteren alsof we het net als Petrus toen voor het eerst horen:

Jullie zijn het licht in de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Men steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel (Matteüs 5:14-16).

- -

Nu ben ik ervan overtuigd dat iedereen in onze gemeente dit in zijn of haar persoonlijke leven ook graag wil toepassen. Ieder op eigen manier. En ik hoop dat God het wil zegenen. Maar vandaag vind ik het belangrijk om te zeggen dat Jezus ons niet alleen roept om dit individueel en persoonlijk te doen, maar óók als kerk, als geloofsgemeenschap rondom Christus.

We moeten oppassen dat we de opdracht om een licht te zijn, om rivieren van levend water te laten stromen, niet individualistisch opvatten. 'Ik straal het licht wel uit op mijn eigen plekje in deze samenleving.' Nogmaals: het is fantastisch als je dat doet en ik hoop echt dat God het zegent. Maar christenen zijn geen individuen. Christenen vormen een gemeenschap, ze zijn kerk, en ook áls kerk zijn ze geroepen om een licht te zijn.

Ik zie echt uit naar de dag dat iemand anders naar de bloemenkiosk om te vragen: 'Hebt u wel eens wat van die kerk gemerkt?' En dat dit dan het antwoord is: 'Jazeker, die mensen van de Fonteinkerk vallen echt op door hun hartelijkheid en hun behulpzaamheid. In de voorbije jaren zijn ze echt aanwezig geweest in de buurt en hebben ze geholpen waar ze konden. Deze buurt is een stuk lichter geworden, er is meer verbondenheid gekomen, de mensen zien elkaar weer. En zelf ben ik ook op zoek gegaan naar de Heer die ze daar aanbidden: Jezus Christus. En hij heeft mij gevonden!'

En dat kan alleen als we daar sámen voor willen gaan. We zijn geen individuele christenen, in elk geval niet in de eerste plaats. We zijn een gemeenschap, een lichaam, een tempel, een licht. Luister eens naar de namen die Petrus aan ons geeft in 1 Petrus 2:9:

Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft (allemaal collectieve aanduidingen voor een geheel) om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht.

In de kerk van Christus mogen we niet gaan voor ons 'ik', voor onze eigen belangen, onze individuele waarden en normen ten aanzien van de prediking en de liturgie en het kerk-zijn. Ik ben wel eens bezorgd over het individualisme in de kerk terwijl het individualisme in de samenleving al weer op haar retour lijkt te zijn. We zijn allereerst sámen geroepen om Gods grote daden te verkondigen. Samen werken aan Gods koninkrijk, samen leven voor de eer van Jezus, samen bidden om een opwekking: dat mensenharten open gaan, dat er licht gaat schijnen waar het nu nog donker is, dat er vanuit de nieuwe Fonteinkerk werkelijk rivieren van levend water gaan stromen, de buurt in, de stad in, de wereld in.

In het spoor van Petrus, die zijn lezers dríngend vraagt om een goed leven te leiden temidden van de ongelovigen, wil ik u dringend vragen, nu we van God zulke ongelooflijke kansen krijgen aan het Frans Halsplein in Haarlem: leid als geliefden van God een goed leven; straal het evangelie uit; laat er licht zijn in de straten en op de pleinen omdat er licht is in jouw hart, omdat er licht is in de geloofsgemeenschap van de Fonteinkerk.

Laten we bidden...

Heer onze God, wek in ons steeds sterker het verlangen om als geloofsgemeenschap rondom Jezus Christus midden in deze samenleving te staan, maar als vreemdelingen die hun thuis niet hier maar in de hemel hebben. Geef in uw genade dat we door de kracht van Jezus een goed leven leiden en goede daden doen, zodat mensen Christus zien en tot het inzicht komen dat alleen een leven met hem geluk brengt. Zo willen we toeleven naar uw toekomst! Amen.

Liturgische handreiking:

Liedboek Gezang 285 'Geef vrede, Heer, geef vrede'

Het evangelie van Gods wet

Negentig Gezangen 36 'Ik ben de weg' [NGK 62]

Gebed

Schriftlezing 1 Petrus 2:11-25

Preek over 1 Petrus 2:12 - **Geloven in het publieke domein**

Gebed

Psalm 67

Voorbeden
Collecte
Liedboek Gezang 95 'Nu bidden wij met ootmoed'